

El llibre català aspira a la normalitat

Domènec ROS

Entre els anys 1975 i 1982 foren editats al País Valencià un total de 4.851 llibres. Concretament, en 1982, que fou un any d'especial volum editorial, se'n van editar 823, xifra que representa el 2,7 % de la producció del sector a l'Estat espanyol. Això dona una idea de la situació marginal que el món editorial valencià ocupa en el conjunt de l'estat, si ho comparem amb el gran centre editor que és la ciutat de Barcelona (tant en castellà com en català), amb un 41 % de la producció total, superior inclús al 35 % de Madrid. Una cosa semblant, més agreujada encara, s'esdevé a les Illes Balears, on només foren publicats 142 títols aquest mateix any 1982.

És a Catalunya, per tant, on se centra quasi tota la producció editorial en català, la qual cosa confereix una especial transcendència als esforços per tractar de trencar l'aïllament cultural entre els diversos Països Catalans. Assenyalen les xifres una constant tendència al creixement en la quantitat de llibres publicats anualment en català. Així, si en 1975 n'eren 590, l'any 1984, arribaren ja als 2.555, molt per damunt de la producció en gallec (201 títols el 1984) i en èuscar (379 en 1985). Així i tot, unes condicions de plena normalitat haurien de situar el volum anual d'edicions per damunt dels 5.000 títols.

Una altra dada és la que fa referència als tiratges i, en conseqüència, a la quantitat de lectors que aconseguix

un llibre editat en la nostra llengua. Si bé la mitjana, molt estabilitzada, es situa al voltant dels 3.000 exemplars, hi ha un conjunt de col·leccions de llibres infantils, juvenils i de butxaca que ultrapassen els 5.000 exemplars. Això dona una idea esperançadora de la capacitat de «normalització» del mercat del llibre català, de la fidelitat i la bona resposta dels lectors al llibre considerat «comercial».

Evidentment, les traduccions, els llibres de gènere i de fort impacte popular, allò que es coneix com a *best-sellers*, són una de les claus que fan possible les col·leccions de butxaca (de preus més barats i ampli consum). L'altra gran línia de consolidació i de creixement ve definida per tot el sector de la literatura infantil i juvenil, que ha experimentat un fort impuls en els últims anys i assoleix unes xifres de vendes ben respectables.

És clar que la introducció del català a l'escola, l'escolarització massiva en català, és la base d'aquest fenomen, i constitueix l'element imprescindible per a poder garantir que un públic massiu podrà donar suport a les edicions populars i de butxaca i, al mateix temps, podrà diversificar suficientment el mercat per a vèncer la preemtorietat actual de les edicions especialitzades, mancades d'un públic professional i sectorialitzat que faci servir el català com a llengua d'estudi, de treball i d'investigació.

Tot plegat, més de cent trenta empreses integren el

Producció de llibres a l'Estat espanyol (1075-1984) - Llengües

Producció	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	*1984
Total:	17.727	21.875	24.034	24.447	25.076	27.629	29.286	30.127	29.484	26.689
Castellà	16.904	20.803	22.789	23.030	23.144	25.473	26.721	27.395	26.457	23.933
Català	590	855	1.015	1.132	1.175	1.722	2.140	2.175	2.375	2.555
Gallec	68	79	102	129	223	187	201	218	273	201
Èuscar	165	138	128	156	534	247	224	338	379	
Catalunya	6.228	8.874	9.977	10.612	10.534	11.809	12.739	12.686	11.983	
Illes Balears	99	83	96	114	113	124	135	142		
País Valencià	382	479	550	542	581	679	815	823		
Total P. Catalans	6.709	9.436	10.623	11.268	11.228	12.612	13.689	13.651		
Total resta estat	11.018	12.439	13.411	13.179	13.848	15.017	15.597	14.704		

* Les dades del 1984 són fins al mes de setembre.

□ Dia del llibre en català □

sector editorial en llengua catalana. Cap no és allò que es pot considerar una gran editorial, tot i que n'hi ha alguna que es situa en un nivell mitjà (amb més de 100 títols nous a l'any). En tot cas, la política de suport i subvencions de la Generalitat de Catalunya ha afavorit la subsistència i la consolidació del sector. Al País Valencià, en canvi, si n'hi havia poques, d'editorials, encara n'ha desaparegut

alguna, devorada per la precarietat. S'ha parlat alguna vegada de la necessària «reconversió» del sector, a favor d'un plantejament amb major competitivitat i eficàcia. En tot cas, tant com de la racionalitat industrial i comercial, el futur de l'edició del llibre en català depèn encara de la possibilitat de consolidar una autèntica normalitat cultural.

Una cruïlla decisiva per al llibre català

Carles-Jordi Guardiola

Un altre any, el dia del llibre ens convoca a tots a celebrar la gran festa anual del llibre català. Com fidels d'un culte no escrit, acudim a participar activament a la gran celebració. Any rere any, hi ha motius d'esperança: més llibres, més editorials que publiquen, col·leccions noves, en definitiva, més lectors. Certament, això és un fet: des dels vuit-cents setanta-dos llibres nous editats al 1976 hem passat a dos mil cent vuitanta-vuit llibres, el 1982; dos mil tres-cents setanta-cinc, el 83, i dos mil cinc-cents cinquanta-cinc, el 84 (només fins novembre).

Alguns títols assoleixen ja vendes d'uns quants milers d'exemplars; algunes col·leccions, sobretot les de butxaca i les destinades al públic infantil i juvenil, surten amb tiratges inicials bastant importants; el mercat s'omple de bones traduccions, i algunes obres catalanes ja comencen a ser traduïdes a d'altres llengües; també el llibre català comença a ser present cada dia de manera més important a l'escola i sembla que les institucions polítiques —unes menys que les altres— arbitren algun tipus de suport o d'ajuda al llibre català.

Certament, aquests són fets reals que ens permeten ser optimistes, però també cal mirar l'ampolla per la part que és buida. Malgrat tots els avenços, tots els progressos, som encara lluny d'on hauríem de ser. El camí que ens queda per recórrer és molt, és molt llarg, i els mitjans que tenim per recórrer-lo són limitats,

molt limitats. No podem pretendre fer aquest camí amb els mitjans que fins ara hem tingut. En necessitem més, i, sobretot, una altra perspectiva política, una altra manera de fer política.

Darrerament, hem tingut la sensació que el llibre català era ja considerat per alguns —cal afegir: ¿polítics?— com una partida ja guanyada, ja aconseguida. Però, cal dir ben clar que no és així. Hem aconseguit una etapa, és cert, però la més petita. El llibre català és ara en una cruïlla decisiva, si volem en un aiguabarreig fet de creixences i de febleses, de futur i de mancances, d'aspiracions i de temences.

En un país petit com el nostre, en una nació sense estat, el combat pel llibre català, i també per la cultura,

és el repte més important que tenim al davant, i el més decisiu. Aquest combat passa per quatre grans fronts que cal guanyar de tota costa si no volem ser definitivament colonitzats culturalment i lingüísticament, és a dir morts com a país, incapaç de generar, de crear, una cultura pròpia, nacional i sobirana.

L'escola, els mitjans de comunicació, les biblioteques i la creació d'hàbits de lectura són aquests fronts en els quals cal presentar batalla. Tots ells, dependents d'una política cultural del poder institucional. D'aquí, doncs, el paper i la responsabilitat històrica de les institucions polítiques dels Països Catalans. Qualsevol dubte, qualsevol vacil·lació, pot ser a la llarga una traïció.

Allò que hem aconseguit fins ara pot esmorteir-se com una fulla de tardor, pot desaparèixer com un grapat de plomes al vent. Sense una decidida i immediata actuació d'aquells a qui el poble ha donat democràticament el poder, sense una clara voluntat de portar endavant una política del llibre catalana i democràtica, sense uns fets reals i tangibles que aportin solucions pràctiques i duradores, tot pot esdevenir un foc d'encenalls, una falla que dura el que dura.

Toca, doncs, a les institucions polítiques —i sobretot i especialment a les autonòmiques— posar els mitjans adequats per garantir el futur del llibre català. La resta, ja la posarem nosaltres: escriptors, editors i llibrers.